

Magas falak és rácsos ablakok választják el őket.
De minden héten egyszer szabadon táncolhatnak.

„A *Száll a kakukk fészkére*
brit változata, melyben
a szerelem utat tör magának.”

– *The Times*

A bálterem

*fine
selection*

A N N A H O P E

ANNA HOPE

A
bálterem

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged, 2020

„A terem jó harminc méter hosszú és tizenöt méter széles, kiterjedését és elrendezését tekintve egyaránt grandiózus. Falait Burmantofts-berakás – Leedsben készült mázas cserépdíszítés – és frízek, valamint szalagpárkányok díszítik. A felettük kialakított boltíves ablakok tovább emelik a terem fényét, amelyek üvegét vadszeder ágakat és repdeső madarakat ábrázoló bájos festmények ékesítik. A faburkolatú, boltozatos mennyezet világosbarna és aranyszínben játszik, valamint egyéb, aprólékosan kiválasztott árnyalatokban mutatkozik, mindegyike harmonizál a cserépberekásokkal és a frízekkel, csakúgy, mint a diófából készült fenséges, árkádos galériával. Átellenben méretes színpad található, minden szükséges elemével együtt, a kulisszával és zsinórpaddal, helyet adva a reflektorok fényében elhelyezkedő zenekar számára is.”

Ilkley Gazette, 1882

„Az emberiség kertje teli van gyomnövényekkel... még a gondoskodás sem változtathatja őket virággá.”

Karl Pearson

Prológus

Írország, 1934

KELLEMES, MELEG NAP VOLT. A nő lassan, óvatosan lépdelt a kerék szántotta talajon. Az út mindkét oldalán mező terült el, a napon lustálkodó marhákkal. Az omladozó kőfalak réseiből vadon nőttek a nyári virágok a zöld táj ölelésében. A valóság határán érezte a tenger illatát.

Egy sarkon befordulva megpillantotta a házat: alacsony volt és hosszúkás, elöl három ablakkal. Fehérre meszelték. Egy ház, amin látszott, hogy valaki a gondját viseli. Körülötte veteményes, a magasra nőtt zöldségek sorokban vártak a betakarításra. A közeli pajtánál egy férfi dolgozott a létra tetején állva, kalapácsütései csak úgy zengtek a levegőben.

A nő megállt, kifújta magát. A férfi háttal volt neki, elmélyült a munkában. Még nem látta meg őt.

Nem számított arra, hogy ott találja majd a férfit. Valamilyen oknál fogva azt gondolta, lesz majd ideje meglátni a házat, megérezni a férfi jelenlétét, végiggondolni, hogy tényleg jó helyen jár-e.

Ahogy nézte őt, mozdulatai könnyedségét, karja emelkedését és ereszkedését munka közben, elöntötte a félelem.

Vajon tudni fogja, ki ő, annyi év után? Örül majd neki, hogy megzavarja a békéjét?

Végignézett magán. Olyan nagy gonddal öltözött fel aznap reggel, most mégis úgy érezte, rosszul döntött: a cipője túl szűk, a ruhája

színe túl kirívó, a kalapja pedig túl elegáns az aznapi meleghez. Még nem volt késő visszafordulni. A férfi sosem tudná meg, hogy ott járt.

Behunyta a szemét, a szemhéján a nap szűrt fénye pislákol.

Túl rég óta várt már erre a pillanatra.

Hirtelen abbamaradt a kalapálás. A nő kinyitotta a szemét és rá-
tört a jelen.

A férfi meglátta őt. Most már a földön állt, szemben vele, a tekintete szilárd. Lehetetlen volt olvasni az arcából; a nőnek elakadt a lélegzete.

Megemelte az állát. Levegőt vett. Nem szabad látnia, hogy tétovázik.

Elindult a kapu felé, és amikor odaért, kinyitotta a száját, és a nevé-
n szólította a férfit.

Első könyv

1911

Tél-tavaszi

Ella

– MOST MÁR VISELKEDNI FOG? – visszhangzott a férfi hangja. – *Most már viselkedni fog végre?*

A lány olyan hangot adott ki, ami akár igen is lehetett, vagy nem, ám a takarót ekkor lerántották a fejéről, ő pedig levegőért kapkodott.

Lámpákkal kivilágított, boltozatos csarnok terült el előtte. Gáz alig hallható sziszegése neszelt, növényeket látott maga körül, karbolos szappan szaga terjengett. A padlót csillogóra polírozott csempe borította, némelyiket virág díszítette, ám a virágok feketék voltak. Akkor már tudta, hogy ez bizony nem rendőrőrs, és félelmében kiabálni kezdett, mire egy fiatal, egyenruhás nő előjött a sötétből és arcon ütötte.

– Ilyesmit idebent nem csinál.

A nő ír volt. Ella hátravetette a fejét, a szemében könnyek csillogtak, de nem sírt. Tudta jól, milyenek az ír lányok. A gyárban is volt belőlük jó néhány. Pokolian aljasok voltak.

Feltűnt még egy nő, majd mindketten a hóna alá nyúltak, és elkezdték két ajtó felé vonszolni. Ella a földön húzta a lábát, de addig pofozták, amíg el nem kezdett magától járni. Mindkettőjük derekán kulcscsomó lógott. Lehetett rajtuk vagy húsz-harminc csilingelő

kulcs. Átlökték őt az ajtókon, bezárták mögötte, és megálltak egy folyosó elején, ami olyan hosszú volt, hogy látni sem lehetett a végét.

– Hol vagyok?

Semmi válasz. Csak a gáz zihálása hallatszott, a folyosó üresen tátongett. Balra fordultak, újabb ajtópáron át vezetett az útjuk, meneteltek, szorosan maguk közt tartva a lányt, ruhájuk ropogott járás közben. Mindenütt az az erős szappanszag, és még valami, valami mélyben megbúvó rossz.

Megérkeztek az utolsó ajtóhoz. Egy nagy, disznóólként búzló szobába nyílt. Ellát egy keskeny, fémkeretes ágyhoz vonszolták, és lelökték rá.

– Később folytatjuk.

A szürkés fényben más ágyak is kezdtek jól kivehetővé válni, több száz volt belőlük, szorosan egymás mellett álltak. Mindegyiken egyegy alak, nem tudta megállapítani, férfiak-e vagy nők. A sötétre festett falak mellett robusztus bútorok sorakoztak. Láta a nagy duplaajtót, amelyen korábban bejött. Kulcsra zárták.

Mégis börtönben lett volna? Máris?

Ella az ágyfőnél kuporgott, zihált. Lüktetett az arca. Megérintette az ujjával; érezte, hogy felszakadt a bőre, ahol a férfi korábban megütötte; érzékeny volt, és dagadt. A térde fölé húzta a durva pokrócot. Valaki a közelében énekelt, a dallama altatódalra emlékeztette. Valaki sírt, valaki pedig magában motyogott.

Egyszer csak dúdolást hallott. Úgy tűnt, hogy a szomszédos ágyról jön, ám Ella nem látott mást a nőből, csak a lábfejét és a málló, sárga papírra emlékeztető talpát; aztán az alak, akárcsak egy keljfeljancsi, hirtelen felült. Öreg volt, de a haját két copfba kötve hordta, akár egy kislány. Koszos, megereszkedett bőre lógott a karján.

– Velem jössz? – kérdezte a nő.

Ella közelebb araszolt hozzá. Talán ő tudja, hogy lehet kijutni innen.

– Hová?

– Németországba. – A nő szemei nedvesen csillogtak. – Majd táncolunk meg énekelünk – mondta, majd bolondos, gyermeki hangon dúdolni kezdett. – Éjjel, amikor alszom – folytatta a nő erőltetett suttogásával –, kijön belőlem a lelkem, kúszik-mászik, mint egy apró, fehér teremtmény. – Ellára mutatott és elmosolyodott. – De ne nyúlj hozzá! Szépen visszajön reggel, ahogy kell.

Ella a szeme elé emelte az öklét, elfordult a nőtől, és kicsi, tömör labdává gömbölyödött össze. Valaki a falon dörömbölt:

– *Hazahazahazahazaakarokmennihazahazahazaakarokmenni*

Szívesen betársult volna ő is. Csakhogy nem tudta, hol is van az.

Egész éjjel ébren volt, ha akart volna, sem tudott volna elaludni. Az arca égett, és valahányszor az egyik nő abbahagyta a bőgést, rákezdet egy másik, kiabálva, énekelve, hadoválva magának:

– *Ésövolta*

– *Kibirnádzáramot*

– *Büz!büz! jólrámijesztetés*

– *De hát ez az, itt jutnak be a testembeaszellemeik*

Ahogy az ég elkezdett kivilágosodni, egyre hangosabbá vált a kórus, és a mellette fekvő Öreg Németország volt a leghangosabb mind közül: a hajnalt dallal üdvözlő rémmadár. Csengőszó hangzott a mennyezet felől. Legalább volt végre valami mozgás, történt valami. Ella meglátott egy nőt a túloldalon, ugyanolyan egyenruhát viselt, mint azok, akik előző éjjel behozták őt, ezért kimászott az ágyából, és gyorsan megindult a szoba közepe felé.

– Beszélnem kell valakivel.

– Hogy mondja? – A nő pufók volt, arca álmossá.

– Egy döntéshozóval.

– Itt én hozom a döntéseket – dörrent rá a nő, és közben lesimította az egyenruháját a hasán. Felemelte a karóját, és elkezdte felhúzni.

– Hol vagyok?

– Hát nem tudja? – A nő karójára kerek arcába mosolygott, mint ha egy közös viccen nevettek volna. Ekkor megszólalt egy másik csengő, ezúttal hangosabban, valahol a szobán kívül. A nő sorokba kezdte zsúfolni őket. Ella kezei ökölbe szorultak. Egy pillanatra újra a munkában érezte magát – reggel hétkor az emberek felfelé igyekeznek a dombon, nehogy elkéssenek, és levonják a késést a bérükből – a pánik fémes íze jelent meg a szájában. Jim Christy, a felvigyázó az ajtóban áll, arra várva, hogy amint hetet üt az óra, az ember arcára csapja az ajtót.

– Előbb enned kéne valamit.

Ella megfordult, és egy magas, sápadt lányt pillantott meg maga mellett.

– Sose harcolj üres gyomorral! – A lány rövid, halvány mosolyt villantott rá.

– Gyerünk – fogta meg Ella karját –, majd én mutatom az utat.

Ella lerázta magáról a lány kezét. Nem volt szüksége barátokra. Különösen idebent.

Követte a tömeget egy nagy, visszhangos terembe, ahol a nők a hosszú faasztalok mellé állított padokra ültek le. A terem egyik oldala tele volt ajtókkal, minden egyes ajtónál egy kulcsosomót viselő nő állt. A másik oldalát ablakok borították, de az üvegtáblák olyan kicsik voltak, hogyha azokat betörte volna valaki, legfeljebb a keze fért volna át rajtuk.

– Leülni – lökte meg egy mellette elhaladó egyenruhás. Tál csatant előtte az asztalon.

– Kása – mondta a sápadt lány, aki vele szemben foglalt helyet. – Van tej is. Tessék! – Megemelt egy nagy kancsót, és töltött magának, majd Ellának is.

– Az étel nem olyan rossz.

Egy fiatal, sötét hajú nő, aki Ella mellett ült, feléjük hajolt:

– Egér – suttogta a kására mutatva. – Az etetőcsőbe is azokat tesz. – Az arca szürke volt, és beesett. Úgy tűnt, nincsenek fogai.

Ella ellökte magától a tálat. Gyomrát mardosta az éhség, de ha eszik itt, onnantól benne lesz. Valósággá válik. És bárhol is volt az az *itt*, nem volt valódi.

– Sebes az arcod – szólt a sápadt lány.

– Tudom.

– Meg kéne nézetned. – Oldalra billentette a fejét. – Clem vagyok. – Kezet nyújtott.

Ella nem mozdult.

– A szemed is rosszul fest.

– Semmi baja.

– Nem úgy tűnik.

– Megkaphatom a tiédet is? – Ella érezte az egeres nő forró lehetét a karján.

Ella bólintott, a nő pedig maga elé húzta a tálat.

Legalább ötszáz nő lehetett odabent, és nagyobb zajt csaptak, mint a gyár összes gépe munka közben. Egy idős nő az asztal túloldalán halkán énekelt egy összecsavart kendőnek, a karjában ringatta, csitítgatta, felé nyúlt és megcirógatta. Egy, a sorok közt fel-alá járkáló egyenruhás nő megállt felette, és vállát megütögetve így szólt:

– Elég ebből a marhaságból, egye a reggelijét!

Az idős nő a fejét ingatta:

– Csak ha már evett a kisbabám. – Elkezdte kigombolni a ruháját.

– Nincs semmiféle baba – kiáltott rá a másik nő. Megragadta és megrázta a kendőt, majd feltartotta a lyukacsos anyagdarabot.

– Látja? Nincs itt semmi.

– A kisbabám! Bántotta a kisbabámat! – sikoltotta az idős hölgy, majd térdre rogyott, és a földön tapogatózva kereste. Az egyenruhás a könyökénél fogva felhúzta. Ekkor több nő is csatlakozott a csetepatéhoz, mintha csak mindannyian jelet kaptak volna arra, hogy kiabálni kezdjenek. A felfordulásnak végül egy padlón összetörő tál hangja vetett véget.

– Ez meg mire volt jó? – A durva arcvonású nő volt az tegnap éjjelről. Az ír. Ella keze megint ökölbe szorult.

– A csövet akarod? – kérdezte a nő. – Megint a csövet akarod?

A babás hevesen rázta a fejét, és sírt, miközben talpra állították és kivonszolták a teremből.

Az asztal túloldalán Clem nyugodtan folytatta az evést. Amikor végzett, a tál mellé helyezte a kanalát, és az ölébe tette a kezeit.

Ella előrehajolt.

– Hová vitték? Hová mentek?

Clem tekintete rávillant:

– A gyengélkedőbe.

– Miért?

– Hogy csövön keresztül megetessék.

– Hol vagyok?

– A Sharstoni Elmegógyintézetben. – Clem kék szemével nyugodtan, szilárdan nézett Ellára. – Miért, mit gondoltál?

Ella ökölbe szorított kezeire pillantott, majd kinyújtva az asztalra fektette az ujjait: nyolc volt belőlük, meg két hüvelykujj. De

mintha nem a sajátjai lettek volna. Tenyerrel felfelé fordította, és meredten nézte a kezeit. Azt kívánta, bár lenne egy tükre. Még az a törött vacak is megtette volna, amit a fonásra használt viskó végében tartottak. Amihez egymást lökdösve igyekeztek hozzáférni minden pénteken. Még az is. Csak hogy láthassa, valódi-e még.

Felnézett. Ajtók. Mindegyik előtt egy ápoló, a nagy kulcskarikákkal felszerelve úgy néznek ki, mint a börtönőrök.

A Sharstoni Elmeógyógyintézet. Hallott már róla. Még kiskorában. Ha bármi butaságot csinált az ember, rögtön megkapta: elmeógyógyintézetbe viszik. Ahová a bolondok kerülnek. A szegények. „Elküldenek Sharstonba, és sosem jössz ki onnan.”

Megállt, és megragadta az egyik arra járó ápoló kezét.

– Várjon, itt félreértés történt!

A nő lerázta magáról.

– Üljön le és hallgasson!

– Nem! Maga ezt nem érti – itt valami félreértés történt. Én nem vagyok őrült. Csak betörtem egy ablakot. Nem vagyok őrült.

– Vége a reggelinek. Nyomás vissza a sorba!

Padok csikorgása hallatszott, majd zsidongás, ahogy több száz nő felállt és felsorakozott az ajtó előtt. Még több egyenruhás nő tűnt fel, az ajtóban csoportosultak. Egyikük idősebb volt, kisebb főkötőt és jelvényt viselt. Ella irányába bámult. Aztán elindult felé a szobán keresztül. Félreértés történt. Most már ők is tudták. Ella beleremegett a megkönnyebbülésbe.

– Ella Fay?

– Igen.

– Én vagyok Sharston főápolónője. Jöjjön velem!

Ella kikecmergett a padból.

– Sok szerencsét! – mondta Clem.

Ella nem nézett vissza. Követte a nőt, ki a folyosóra, ám amikor az ajtókat bezárták mögötte, a térde elgyengült, mintha hátulról bererúgtak volna. A falon kellett megtámaszkodnia, hogy visszanyerje az egyensúlyát.

A főápolónő csettintett a nyelvével.

– Most jön vagy sem? Kövessen!

– Végre kiengednek?

A nő állá megrándult, mintha egy légy repült volna rá, amit nem tud lesöpörni. Ellát nem érdekelte. Hamarosan kikerül innen. Két shillinget varrt a ruhája szegélyébe, és ezúttal el is fogja költeni őket. Felszáll a vonatra, és elmegy. Jó messzire.

Keresztülmasíroztak egy duplaajtón, aztán még egyen, egy harmadikon, majd egy negyediken. Minden alkalommal, amikor elértek egy újabbat, a néma ápolónő megfogta Ella vállát, mialatt a főápolónő a kulcsaival zörgött. Egy világosabb folyosóra értek, amin túl Ella megpillantotta a bejárati csarnok zöldjét. Látta a növényeket, több százat, és az ezernyi apró csempét a padlón. A bejárati ajtó előtt elhaladva egy áporodott levegőjű szobába vezették, ahol pár széken és egy asztalon kívül nemigen volt más.

Az ápolónő egy székre taszította, letette a kezében tartott papírokat, és Ella magára maradt. Itt nem voltak rácsok az ablakokon. Ella egy széles, macskakővel kirakott kocsiútra látott ki. Kinyílt az ajtó, és belépett rajta egy férfi. Dúdolt. Világos haj. Hegyesre pödört, hosszú bajusz, elálló, felül rózsaszín fülek. Mielőtt leült volna, futva Ellára pillantott; a szeme fakókék volt. A papírokért nyúlt, és maga elé csúsztatta őket. Leírt valamit, majd folytatta az olvasást. Olvasás közben is dúdolt.

Aztán felnézett.

– A nevem Doktor Fuller. – Lassan beszélt, mintha a lány siket lett volna. – Én vagyok itt az egyik segédorvos. Az én feladatomban nyilvánításba venni magát.

– Nyilvánításba venni?

– Igen. – Hátradőlt a székében, ujjával bajusza végeit simogatta. Olyan hegyesek voltak, hogy az ember akár meg is szúrhatta volna magát velük.

– Tudja, miért van itt?

– Igen.

– Valóban? – Kissé előrébb hajolt. – Folytassa!

Ellából kiszakadtak a szavak:

– Betörtem egy ablakot. A gyárban. Tegnap. Sajnálom. Kifizetem. De nem vagyok örült.

A férfi szemei összeszűkültek, miközben viszonzta Ella pillantását. Alig láthatóan bólintott, majd újra a papírjára nézett és leírt valamit.

– Neve?

Ella nem válaszolt.

A férfi csettintett a nyelvével.

– Hogy hívják?

– Ella. Fay.

– Köszönöm. Foglalkozása?

– Nem vagyok örült.

– A *foglalkozását*, Miss Fay.

– Fonóasszony.

– És mióta dolgozik fonóasszonyként?

– Tizenkét éves korom óta.

Az orvos tolla végigkaparta a papírt.

– És azelőtt? Gyerekkorában is dolgozott?

– Igen.

Leírta.

– Mikor kezdte?

– Nyolcéves koromban.

– És akkoriban mi volt?

– Leszedő munkás.

– Emlékeztetne, mit is jelent ez?

– Leszedtem a fonalkötegeket, amikor elkészültek. Megkötöttem a végeket és hasonlók.

A férfi bólintott és leírt még valamit.

– Házias, Miss Fay?

– Nem vagyok.

– A papírjaim alapján ön még a családjával él, ez valóban így van?

– Az apámmal. Az ő családjával. Nem az enyémmel.

– És az édesanyja?

– Halott.

Még több papírra vetett szó, még több tollkaparászás.

– Mi az édesapja lakcíme?

A szobában csend volt. Odakint a felhők versengtek egymással az égen, mintha máshova, egy jobb helyre igyekeztek volna. Ella látta maga előtt a házat, amiben élt. A házat, ahol felnőtt. Amiben az édesanyja meghalt. Egy fekete ház, ahol sosem érezte magát biztonságban. Benne az apját, az új feleségét és a gyerekeiket. És saját magát. Mintha egy felesleges szövetdarab lett volna, amit félredobtak, mert sehová sem illett, és lassan foszladozni kezdett.

– Victoria Street ötvenhárom – válaszolta.

Az orvos bólintott, leírt valamit, majd felállt, és elindult felé a szobán keresztül. Megfogta Ella csuklóját, és finoman rászorította az ujjait. Másik kezével elővett egy zsebórát, és rámeredt.

– A nyelvét!

– Tessék?

– Nyújtsa ki a nyelvét! – vetette oda a férfi.

Megnézte Ella nyelvét, majd visszament az asztal túloldalára, és megint leírt valamit.

Ella nézte, ahogy a betűk előgördülnek a tollából, és balról jobbra masíroznak, akár a sorban menetelő hangyák, amiket egyszer, egy perzselő nyári délutánon látott átvágni az úton, a Victoria Streeten. Kicsi volt még, a háznak háttal ült a forró kövön. Bentről az apja reccsegő hangját hallotta, amit tompa ökölcsapás követett. Az anyja sírását, mélyről jövő, állati hangot. Ella a hangyákat bámulta. Úgy tűnt, pontosan tudják, merre tartanak. Arra gondolt, vajon mi történne, ha követné őket. Vajon hol kötne ki.

– Itt az áll, Miss Fay, hogy tegnap reggel betört egy ablakot az önt foglalkoztató gyárban. – Az orvos megint őt nézte, most már érdeklődőbben.

– Nem vagyok örült.

– Tagadja, hogy ezt tette volna?

– Én...

Hogyan magyarázhatná meg? Hogyan beszélhetne arról, amit látott – a nőkről, gépekről és az ablakokról, amik mindent kizártak. Akkor mindent olyan tisztán látott, de tudta, hogy ez előtt a férfi előtt az egész elhomályosulna.

Megrázta a fejét, motyogni kezdett.

– Nem okoztam kárt. Csak az ablakban, és azt kifizetem. Már mondtam. Megtalálom a módját.

A férfi előrehajolt, és beleírt valamit a könyvébe.

– Nem vagyok örült – mondta Ella, most már hangosabban. – Legalábbis nem úgy, mint azok a nők abban a szobában.

A férfi folytatta az írást.

Ekkor a szoba mintha összemert és besötétedett volna. Lüktetni kezdett. Ella arca égett. A húgyhólyagja is.

– Mit írogat?

A férfi mintha meg sem hallotta volna.

– Mit ír? – kérdezte emelt hangon. A férfi továbbra is semmibe vette. Nem hallatszott más hang, csak a toll kaparászása. Még a nehéz, néma bútorok is mintha Ellát nézték volna.

Ella az asztalra csapott a férfi előtt. Amikor az nem nézett fel, újból odacsapott, egyenesen a papírokra célozva, és kilökte a tollat az orvos kezéből, ami koppanva a padlóra esett. A tinta az orvos kezére fröccsent. A férfi hátravetette magát a székében. Felemelt és meg-rázott egy csengőt, mire két ápolónő tűnt fel, mintha csak erre vártak volna a csarnokban.

– Úgy tűnik, Miss Fay erőszakos kedvében van. Kérem, vigyék le őt! Az értékelést majd befejezzük, ha megnyugodott.

Az ápolónők megragadták Ellát, de ő beleharapott az egyikük karjába és kiszabadította magát. És aztán – az ajtó – nincs bezárva, átfut a bejárati csarnokon, végigszalad a fekete virágokon. A nagy bejárati ajtó, szintén nyitva, már a lépcsőknél jár, a friss levegő az arcába csap, ő kapkodva nyeli, mélyen beszívja, közben rohan tovább a kavicson. Sípszó harsan, élesen és durván. Egy ápolónő közelít felé. Ella balra fordul, az épület túloldala felé veszi az irányt. Aztán még több épület, ezeket is maga mögött hagyja, keresztülfut a pázsiton. Egy krikettpálya. Magas fák. Ég a tüdeje. Errefelé nincs más, csak barna, sáros mezők és bárányok, meg egy út a távolban. Egy kisebb emelkedő teteje. Két férfi, egy gödörben állnak. Egyikük a karját lóbálja, kiabál. Ella megfordul, látja az ápolónőket maga mögött, ahogy egyre közelebb érnek hozzá. Irányt változtat, hogy megszabaduljon tőlük,

de megcsúszik a sárban, kifordul a bokája, és csúnyán az arcára esik, majd megpördül és legurul a dombon.

A sár vadul csapkodja. Minden vörösbe és feketébe borul. Valami meleg és nedves folyik a lábai között.

Egy arcot lát maga előtt, sötét hajú férfit – a kezét felé nyújtotta, tenyérrel felfelé.

– Nem esett baja, hölgyem?

Emberek veszik körül. Rámásznak. Négykézláb köpködi ki a fekete földet. A karjait hátrafesztik. Fájdalom hasít belé, miközben láthatatlan alakok felhúzzák és talpra állítják.

A sötét hajú férfi még mindig ott van. Áll és őt figyeli. Nincs túl messze. Úgy néz rá, mintha szánna.

Őt ne szánja senki.

– Mi az? – kiáltott rá Ella. – *Maga meg mit bámul?*

John

– ELÉG HIDEG VAN, *MIO CAPITANE*¹

– Igen. – John beállt a sorba Dan mellé. – Elég hideg.

Nyolcan álltak idekint a lámpás halovány fényénél várva a lapátjakra, lehetük párafelhője ott lebegett a levegőben. A férfiak köhögtek, lehelték a kezüket, egyik lábukról a másikra álltak, és egyesével Brandthez, az ápolóhoz mentek, hogy nevük bemondását követően

---

¹ A szereplő a polari egy változatát beszéli, amely egy, a tizenkilencedik és huszadik században a tengerészek, cigányok, vásárosok és homoszexuálisok által beszélt titkos nyelv. Jelentése: kapitányom

megtudják, hol kell ásniuk. Itt kint mindig ugyanazokat az arcokat látta az ember; nem sokra lehetett rábízni egy nehéz és éles tárgyat.

– Mantle Lane – mondta Brandt, amikor Johnra került a sor, és átadta neki a nehéz lapátot. John épphogy ki tudta venni a férfi halvány arcvonásait.

Vállára emelte a súlyos ásót, és követte Dan alakjának szürke körvonalait, végig a főépületek között futó, macskaköves úton, át a vasúti hídon, egészen a terület legtávolabbi sarkáig. Csizmájuk alatt ropogott a fagyott fű, John összehúzta magán a kabátot. Zord reggel volt, annyi szent, a szél egyenesen a hegytetőről érkezett, és megtalált minden lyukat az ember ruháján. Amikor elérték a temetőt, megkeresték a gödröt, amit múlt héten ástak ki, és most vastag fapallók fedtek. Dan lekuporodott mellé, megemelte az egyik pallót, és bekukkantott alá.

– Kettő van benne.

– Rendben.

Még négy halál, és tele lesz.

Mostanra egy kissé kivilágosodott, így John jobban ki tudta venni Dan komor arcvonásait, miközben a férfi elővett két vékony, nedves gallyat a zsebéből, gyorsan csomót kötött rájuk, és óvatosan a gödörbe fektette őket, majd elutogott néhány szót.

Mindig hat került egy sírba. Nem voltak sírkövek, csak foltok a földön ott, ahol a talajt kiásták, és visszalapátolták a helyére.

John négyzetet rajzolt a földre a lapátjával, kijelölve a területet egy új sírhelynek. Dan kisvártatva csatlakozott hozzá, és miután a két férfi felemelte az ásóját, a fém magas, csengő hangon csapódott a földnek.

Nem beszélgettek munka közben. Az elején mindig ez volt: csend, amíg rá nem érez az ember a ritmusra: az ásó peremére lépő csizma,

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha öröme és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatom veled.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

a térdhez koppanó nyél, az útját kereső lélegzet. Csak a lapát serceg, ahogy a talajba vág, csak az erőlködés nyögései hallatszanak. A hidegnek nincs többé jelentősége, mert az ember egygé vált az ásással, az éles, sima szélek készítésével.

A nehéz munkát szerették, és jól is csinálták azt – ez volt az egyetlen módja a felejtésnek.

Néha felhangzott az egyik velük dolgozó férfi kiáltása vagy a helyközi vonat éles füttye, amint Leeds felől érkezve füstcsíkot húzott a fák fölé, máskülönben csend volt. Kettejük egynapi munkája kellett egy sír megásásához. Tisztes munka volt. Még ezekkel az ócska szerzőkkel is. Nem is hasonlítottak azokra az otthoni karcsú ásókra, amelyeket úgy alakítottak ki, hogy belesimuljanak az ember tenyerébe, és alkalmasak legyenek akár a tűzegvágásra, akár a krumpli vagy a föld kiásására. Az itteni ásókat gyárban készítették. A két férfi így is elég gyorsan haladt, hiszen John azóta vágta a földet, amióta képes volt megemelni egy ásót, Dan pedig a csapat legerősebb tagja volt.

Csak ástak és ástak, a késő téli hajnal eközben megszínezte a hátuk mögött álló fekete épületeket, majd elbújt a sűrű szürke felhők mögött, és a testük egyre jobban felhevült. Brandt mindvégig a domb tetején sétált, gombszemével figyelte őket és a munkálkodó alakok szétszéledt csoportjait. Kezében egy olyan hosszú bot volt, amit minden ápoló magánál hordott, sípját készenlétben tartotta, arra az esetre, ha történne valami.

– Tessék! – mondta Dan, amikor már a jó egy méter mélyre megásott lyukban álltak. Zsebéből a tenyerébe szórt egy kevés dohányt, és vállával a mezőt körülvevő kerítés felé bökött. – Nem lenne nehéz átmászni rajta, mi?

John megtörölte az izzadságtól csillogó homlokát a kézelőjével. A kerítésen túl a táj emelkedni kezdett – enyhe emelkedő, nem olyan